

PAWEŁ LEWANDOWSKI

REALIZACJA PRAWA DUCHOWNYCH
DO GODZIWEGO UTRZYMANIA
PRZY OKAZJI WIZYTY DUSZPASTERSKIEJ
WEDŁUG POLSKIEGO USTAWODAWSTWA PARTYKULARNEGO

Wizyta duszpasterska, zwana kolędą, jest spotkaniem duszpasterza z wiernymi w ich domach w okresie dorocznych obchodów tajemnicy Bożego Narodzenia lub ich bezpośredniej bliskości. Duchowny, kierowany miłością pasterską, odwiedza swoich parafian z Bożym błogosławieństwem, modli się razem z nimi, umacnia ich w wierze i praktykach religijnych. Kolęda służy także: pogłębianiu więzi pomiędzy duszpasterzem i parafianami, rozeznawaniu ich potrzeb i warunków życia, niesieniu im pomocy w wypełnianiu własnych zadań, a jeżeli w czymś niedomagają, roztrpemu korygowaniu ich postępowania¹.

Ks. mgr lic. PAWEŁ LEWANDOWSKI – doktorant w Katedrze Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego, Instytut Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: ks.lewandowski@gmail.com

¹ BISKUP PŁOCKI, *Instrukcja o wizycie duszpasterskiej* (5.12.2015), [w:] *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2015, art. 1-2. Szerzej na temat celów wizyty duszpasterskiej, zob. A. ROGÓŻ, *Kolęda parafialna*, „Homo Dei” 33 (1964), nr 4, s. 231-233; S. WOJNAR, *Wizyta pasterska zwana „kolędą”*, „Koszalińsko-Kołoברזeskie Wiadomości Diecezjalne” 17 (1989), nr 10, s. 288-293; A. POTOCKI, *Odwiedziny kolędowe jako forma duszpasterstwa małżeństw niesakramentalnych i rozbitych*, „Homo Dei” 59 (1990), nr 3-4, s. 252-262; A. SKRECZKO, *Odwiedziny duszpasterskie rodzin jako okazja do kształtowania kultury pedagogicznej rodzin*, „Studia Teologiczne. Białystok, Drohiczyń, Łomża” 27 (2009), s. 137-148; W. ŚMIGIEL, *Wizyta duszpasterska, zwana kolędą, jako szansa na ewangelizację osób dystansujących się od Kościoła*, „Teologia Praktyczna” 14 (2013), s. 113-121; D. LIPIEC, *Odwiedziny duszpasterskie rodzin*, [w:] *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, red. R. Kamiński, G. Pyż-

Polscy ustawodawcy partykularni przestrzegają, że osiągnięciu duszpasterskich celów mogą zagrozić pośpiech oraz sposób przeprowadzania kolędy, z którego ktoś, szczególnie źle usposobiony, mógłby odnieść wrażenie, że jej głównym celem jest zbiórka pieniędzy². W czasie wizyty duszpasterskiej wierni składają jednak dobrowolne ofiary. Ponieważ część tych środków, zgodnie ze stosownymi dyspozycjami ustawodawców, przekazywana jest duszpasterzom, zasadna i pożądana staje się analiza realizacji prawa duchownych do godziwego utrzymania przy okazji wizyty duszpasterskiej.

1. MAGISTERIUM KOŚCIOŁA NA TEMAT WIZYTY DUSZPASTERSKIEJ

Zgodnie z dyspozycją zawartą w kan. 529 § 1, proboszcz, pragnąc dobrze wypełniać funkcję pasterza, powinien starać się poznać swoich parafian: „Winien zatem nawiedzać rodziny, uczestnicząc w troskach wiernych, zwłaszcza niepokojach i smutku, oraz umacniając ich w Panu, jak również – jeśli w czymś niedomagają – roztropnie ich korygując. Gorącą miłością niech wspiera chorych, zwłaszcza bliskich śmierci [...]. Szczególną troską ma otaczać biednych, cierpiących, samotnych, wygnańców oraz przeżywających szczególne trudności. Winien starać się wreszcie o to, by małżonkowie i rodzice otrzymali pomoc do wypełnienia własnych obowiązków oraz popierać wzrost życia chrześcijańskiego w rodzinach”³. Chociaż żadnych wątpliwości nie budzi fakt, że wskazane obowiązki ciążące na proboszczu⁴, mogą być realizowane w wieloraki sposób, wizytę duszpasterską

lak, J. Goleń, Lublin: Wydawnictwo i Drukarnia Diecezji Rzeszowskiej „Bonus Liber” 2013, s. 418-432; A. POTOCKI, *Wizyta duszpasterska – kolęda: Instytucjonalizacja kontroli w grupie parafialnej*, „Normy, Dewiacje i Kontrola Społeczna” 17-18 (2017), s. 24-47.

² *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007-2009). Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego* (25.03.2009), Kalisz: Kuria Diecezjalna 2009, stat. 220-221; *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego* (23.11.2008), t. II: *Statuty*, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008, stat. 110 § 1; BISKUP SIEDLECKI, *Pro memoria* (23.01.2008), „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie. Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej” 77 (2008), nr 1, art. 1-6.

³ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum 1984 [dalej cyt.: KPK/83].

⁴ A także na wikariuszu parafialnym, o czym w kan. 548 § 2: „Jeżeli czego innego wyrażnie w piśmie biskupa diecezjalnego nie zastrzeżono, wikariusz parafialny z racji urzędu zobowiązany jest wspomagać proboszcza w całej posłudze parafialnej, z wyjątkiem odprawiania Mszy św. za lud, a także zgodnie z prawem zastępować proboszcza, jeżeli sprawa tego wymaga”.

włącza się w katalog zobowiązań wymienionych w kan. 529 § 1⁵. Analizowaną dyspozycję należy zatem interpretować jako wskazanie oraz zachętę dla duszpastarzy, aby odwiedzali swoich parafian celem skuteczniejszego wypełniania misji pasterskiej⁶.

Obowiązek proboszcza i wikariuszy parafialnych poznawania powierzonych swojej pieczy wiernych, unormowany w KPK/83, proklamowany był przez Ojców Soboru Watykańskiego II⁷. O podejmowanie odważnego dialogu ze społeczeństwem papież Paweł VI wzywał Kościół w encyklice *Ecclesiam suam*⁸. W adhortacji apostolskiej *Evangelii nuntiandi* zachęcał do głębszych kontaktów z uwzględnieniem uwarunkowań i czynników, jakie mogą zostać optymalnie wykorzystane przy okazji wizyty duszpasterskiej⁹.

Doniosłe znaczenie posiada również dyspozycja ustawodawcy powszechnego wzywająca proboszcza do złożenia – osobiście lub przez współpracowników – wizyty rodzicom, którzy radują się nowo narodzonym dzieckiem, przygotowując się do jego chrztu¹⁰.

⁵ Z. ŻYŻNIEWSKI, *Kolęda, wizyta duszpasterska. 3. Praktyka współczesna*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. IX, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2002, kol. 349-350; R. KAMIŃSKI, *Kolęda*, [w:] *Leksykon Teologii Pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2006, s. 385.

⁶ „Ja jestem dobrym pasterzem i znam [owce] moje, a moje Mnie znają” (J 10,14). *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, wydanie piąte Biblii Tysiąclecia na nowo opracowane i poprawione, Poznań: Pallottinum 2003.

⁷ SACROSANCTUM CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de pastoralis episcoporum munere in Ecclesia Christus Dominus* (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 673-696; tekst polski w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań: Pallottinum 2002, s. 236-258, nr 30.

⁸ PAULUS PP. VI, *Litterae encyclicae quibus viis Catholicam Ecclesiam in praesenti munus suum exsequi oporteat Ecclesiam suam* (6.08.1964), AAS 56 (1964), s. 609-659; tekst polski w: PAWEŁ VI, *Encyklika o drogach, którymi Kościół Katolicki powinien kroczyć w dobie obecnej przy pełnieniu swojej misji Ecclesiam suam*, Paris: Editions du Dialogue 1967, nr 65. W opinii papieża Pawła VI, aby dialog był skuteczny, powinien posiadać następujące właściwości: 1) jasność; 2) łagodność; 3) zaufanie; 4) roztropność (tamże, nr 81).

⁹ TENŻE, *Adhortatio apostolica Evangelii nuntiandi de evangelizatione in mundo huius temporis* (8.12.1975), AAS 68 (1976), s. 5-76; tekst polski w: PAWEŁ VI, *Adhortacja apostolska Evangelii nuntiandi papieża Pawła VI o ewangelizacji w świecie współczesnym*, Wrocław: TUM Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej 2001, nr 54, 63. Zob. K. FRYZEL, *Wizyta duszpasterska – czy wykorzystana szansa?*, „Homo Dei” 74 (2004), nr 4, s. 21-22.

¹⁰ *Ordo Baptismi parvulorum. Praenotanda*, [w:] *Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo Baptismi parvulorum*, Editio Typica Altera, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1986, s. 15-22; tekst polski w: *Chrzest dzieci. Wprowadzenie Teologiczno-Pastoralne*, [w:] *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, wyd. 3 zmienione, Katowice: Księgarnia św. Jacka 2016, s. 21-31, nr 5.

2. PRAWO DUCHOWNYCH DO GODZIWEGO UTRZYMANIA

Ustawodawca kodeksowy w kan. 281 § 1, należącym do rozdziału III *De clericorum obligationibus et iuribus* księgi II *De Populo Dei*, proklamuje przysługujące duchownym prawo do odpowiedniego wynagrodzenia¹¹. Uprawnienie to zostało wyartykułowane przez Ojców Soboru, którzy odnosząc się do Łk 10,7: „go-dzien jest robotnik swojej zapłaty” oraz 1 Kor 9,14: „tak też i Pan postanowił, ażeby z Ewangelii żyli ci, którzy głoszą Ewangelię”, nauczają: „Prezbiterzy w służbie Bożej wypełniający powierzoną sobie funkcję zasługują na słuszne wynagrodzenie”¹². Paweł VI, zalecając reformę systemu beneficjalnego, również potwierdził prawo duchownych do wynagrodzenia¹³. Zaś Kongregacja ds. Biskupów stwierdza: „Prezbiterom nie powinno brakować tego, czego domaga się godne i przyzwoite życie, a wierni diecezji powinni być świadomi, że do nich należy obowiązek zapobiegania tym potrzebom”¹⁴.

¹¹ Ustawodawca, poruszając zagadnienie godziwego utrzymania duchownych, stosuje w KPK/83 różnorodną terminologię. Pojęciami używanymi najczęściej, które także należy uznać za podstawowe w analizowanej materii, są łacińskie: *sustentatio* i *remuneratio*. Słowo *sustentatio* zostało użyte w KPK/83 dwadzieścia cztery razy. Pochodzi od łacińskiego *sustentar* i oznacza: utrzymanie, wyżywienie (J. SONDEL, *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas” 2005, s. 927; F. BOBROWSKI, *Lexicon latino-polonicum. Słownik łacińsko-polski. Tom II. L-Z*, wyd. 3, Wilno: Nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego 1910, kol. 1607-1608). Wyraz *remuneratio* użyty został w KPK/83 dziewięć razy. Pochodzi od łacińskiego *remunere* i oznacza: odpłatę, wynagrodzenie, odwzajemnienie się, odwdzięczenie się, zwrot (*Słownik łacińsko-polski. Tom IV. P-R*, red. M. Plezia, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2007, s. 512; *Słownik łacińsko-polski. Tom II. I-Z*, red. J. Korpanty, Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN 2003, s. 639). Eksplikacja terminologii zastosowanej w KPK/83 w materii godziwego utrzymania duchownych w: P. LEWANDOWSKI, *Pojęcie godziwego utrzymania duchownych według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, „Roczniki Nauk Prawnych” 27 (2017), nr 2, s. 151-169, DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rnp.2017.27.2-8>.

¹² SACROSANCTUM CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de presbyterorum ministerio et vita Presbyterorum ordinis* (7.12.1965), AAS 58 (1966), s. 991-1024; tekst polski w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, s. 478-507, nr 20.

¹³ PAULUS PP. VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae Ecclesiae Sanctae. Normae de quaedam exsequenda SS. Concilii Vaticani II decreta statuuntur* (6.08.1966), AAS 58 (1966), s. 757-787; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2006, s. 138-155, nr 8.

¹⁴ CONGREGAZIONE PER I VESCOVI, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi Apostolorum successores* (22.02.2004), Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2004; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła*, s. 517-711, nr 80; P. LEWANDOWSKI, *Troska biskupa diecezjalnego o godziwe utrzymanie duchownych*, „Kościół i Prawo” 5 (18) 2016, nr 1, s. 56, DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/kip.2016.5.1-4>.

3. REALIZACJA PRAWA DO GODZIWEGO UTRZYMANIA

Zwyczajowo przy okazji wizyty duszpasterskiej wierni składają dobrowolne ofiary na potrzeby diecezji, parafii i duszpasterzy. Kapłan przyjmujący środki finansowe ma obowiązek sumiennie się z nich rozliczyć, według zasad obowiązujących w danej diecezji, pamiętając o tym, aby zostały one wykorzystane zgodnie z intencją ofiarodawców.

3.1. OPODATKOWANIE OFIAR KOŁĘDOWYCH

Cechą wspólną rozwiązań funkcjonujących w poszczególnych Kościołach partykularnych jest opodatkowanie ofiar kołędowych na potrzeby diecezjalne i parafialne.

3.1.1. Opodatkowanie na potrzeby diecezjalne

Dziewiętnastu polskich ustawodawców partykularnych opodatkowało ofiary kołędowe na potrzeby diecezjalne. Wysokość podatku określa się w dwojaki sposób: wskazując część procentową ofiar, którą należy odprowadzić do kurii diecezjalnej, bądź wyznaczając konkretną sumę od parafianina lub domu. Zasadniczo najniższy, 5% podatek, obowiązuje w diecezji zamojsko-lubaczowskiej¹⁵. W archidiecezjach białostockiej i lubelskiej oraz w diecezjach bielsko-żywieckiej, drohiczyńskiej, koszalińsko-kołobrzeskiej, płockiej, rzeszowskiej i sandomierskiej podatek wynosi 10%¹⁶; w diecezjach elbląskiej, łowickiej i sosnowieckiej

¹⁵ BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI, *Dekret w sprawie uposażenia księży* (30.09.1993), [w:] *Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996-2001*, Zamość: Kuria Diecezjalna 2001, art. 2; TENŻE, *Dekret w sprawie podziału zbiórki kołędowej* (24.11.1992), [w:] *Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej*, art. 1-4.

¹⁶ *I Synod Archidiecezji Białostockiej* (25.03.2000), Białystok: Kuria Metropolitalna Białostocka 2000, stat. 64d; ARCYBISKUP METROPOLITA LUBELSKI, *Dekret o zasadach przekazywania części ofiar kołędowych na cele archidiecezjalne* (2.12.1999), „Memoranda. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej” 73 (1999), nr 4, art. 1; BISKUP BIELSKO-ŻYWIECKI, *Świadczenia finansowe w Diecezji Bielsko-Żywieckiej na rok 2017* (21.12.2016), „Kwartalnik Diecezjalny. Diecezja Bielsko-Żywiecka” 4 (2016), art. 2.2; BISKUP DROHICZYŃSKI, *Dekret nowelizujący podatki na rzecz Diecezji Drohiczyńskiej od kościelnych osób prawnych i osób fizycznych* (1.02.2015), „Wiadomości Diecezjalne. Pismo Urzędowe Kurii Diecezjalnej w Drohiczynie” 29 (2016), nr 1, art. 2.3; *Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej / „ordynacja”* (9.12.1989), [w:] *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin: brak inf. o wyd. 1986-1990, art. 22; BISKUP PŁOCKI, *Instrukcja regulująca uposażenie proboszcza, wikariusza i rezydenta oraz świadczenia osobiste i parafialne* (5.12.2015), [w:] *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość*, art. 5; BISKUP RZESZOWSKI, *Instrukcja o współpracy i uposażeniu proboszcza i wikariusza* (20.11.2004), [w:] *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej 2001-2004*, Rzeszów: Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego w Rze-

20%¹⁷; w archidiecezji krakowskiej 25%¹⁸; w diecezji legnickiej i archidiecezji wrocławskiej podatek stanowi 2/9 części ofiar kołędowych¹⁹. Ustawodawcy ełcki, zielonogórsko-gorzowski i szczecińsko-kamieński ustalają określoną kwotę podatku od parafianina²⁰, zaś ustawodawca siedlecki od domu²¹.

szowie 2004, art. 11; BISKUP SANDOMIERSKI, *Dekret o ujednoliceniu w diecezji zasad podziału wśród kapłanów dochodów parafialnych* (9.06.1994), „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 87 (1994), nr 5-6, art. 6; TENŻE, *Dekret potwierdzający zobowiązania finansowe parafii i kapłanów w Diecezji Sandomierskiej* (19.11.2005), „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 98 (2005), nr 11-12, s. 885; TENŻE, *Dekret nowelizujący sposób wpłacania niektórych zobowiązań finansowych parafii i kapłanów w Diecezji Sandomierskiej* (29.12.2008), „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 102 (2009), nr 1-2, art. 2.

¹⁷ BISKUP ELBLĄSKI, *Dekret ekonomiczny (obowiązujący od 1. marca 2012 roku)* (18.01.2012), „Elbląskie Wiadomości Diecezjalne” 51 (2012), s. 41; BISKUP ŁOWICKI, *Instrukcja synodalna o podziale ofiar z posług religijnych, z tytułu nauczania religii w szkołach i o świadczeniach parafialnych* (25.03.1999), [w:] *I Synod Diecezji Łowickiej 1995-1999*, Łowicz: Apostolicum 1999, art. 4; *I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo Partykularne Kościoła Sosnowieckiego* (11.12.2004), Sosnowiec: Wydawnictwo «scriptum» 2005, stat. 458; BISKUP SOSNOWIECKI, *Ustalenia dotyczące rozliczeń finansowych w parafii* (11.12.2004), [w:] *I Synod Diecezji Sosnowieckiej*, art. 3; TENŻE, *Rozporządzenie dotyczące świadczeń finansowych w Diecezji Sosnowieckiej w 2010 roku* (19.02.2010), „Sosnowieckie Wiadomości Diecezjalne” 19 (2010), nr 1-12, s. 140-141.

¹⁸ ARCYBISKUP METROPOLITA KRAKOWSKI, *Dekret ustalający zasady utrzymania księży pracujących w duszpasterstwie parafialnym* (30.12.2008), „Notificationes” 147 (2009), nr 1-3, art. 23.

¹⁹ *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych w Archidiecezji Wrocławskiej*, [w:] *Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985-1991*, Wrocław: Kuria Metropolitalna Wrocławska 1995, art. 2b; [BISKUP LEGNICKI], *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych w Archidiecezji Wrocławskiej*, „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 7 (1998), nr 2, art. 2b. Ze względu na to, iż w: *I Synod Diecezji Legnickiej (2007-2012). Przypatrzmy się powołaniu naszemu*, t. I: *Program odnowy religijno-moralnej*, Legnica: Biblioteka im. Jana Pawła II 2012, nie zawarto klauzuli abrogacyjnej lub derogacyjnej promulgowanego ustawodawstwa wrocławskiego, a nowe ustawodawstwo synodalne nie jest wprost przeciwne poprzedniemu, ani także nie porządkuje w całości przedmiotu dawnej ustawy, zgodnie z dyspozycją kan. 20, ustawodawstwo zawarte w *Synodzie Archidiecezji Wrocławskiej* uznać należy za nadal obowiązujące w Diecezji Legnickiej.

²⁰ BISKUP EŁCKI, *Dekret ekonomiczny Diecezji Ełckiej* (29.01.2002), „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” (2002), nr 1-2, s. 41; BISKUP ZIELONOGÓRSKO-GORZOWSKI, *Zarządzenie wprowadzające nowe zasady podziału ofiar z wizyty duszpasterskiej* (29.12.2004), „Ecclesiastica. Pismo Urzędowe Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej” 15 (2005), nr 1-3, s. 29; TENŻE, *Vademecum Ekonomiczne Księży Proboszczów i Wikariuszy w Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej* (24.06.2005), „Ecclesiastica. Pismo Urzędowe Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej” 15 (2005), nr 7-9, art. I, 2; ARCYBISKUP METROPOLITA SZCZECIŃSKO-KAMIEŃSKI, *Dekret częściowo nowelizujący Normy Finansowe Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej* (24.01.2013), „Prezbiterium. Pismo Urzędowe Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej” 1 (2013), art. II, 2.

²¹ BISKUP SIEDLECKI, *Pro memoria*, s. 410; TENŻE, *Zasady współpracy i uposażenia duszpasterzy parafialnych w Diecezji Siedleckiej* (15.11.2006), „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie. Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej” 75 (2006), nr 12, art. V, 7; TENŻE, *Dekret o miesięcznych opłatach od parafii* (29.09.2016), „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie. Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej” 85 (2016), nr 9-10, s. 391.

Ustawodawcy dopuszczają możliwość zwolnienia z podatku na rzecz diecezji. W parafiach liczących do 1000 wiernych w archidiecezji lubelskiej i diecezji zamojsko-lubaczowskiej nie trzeba odprowadzać podatku²². Ponadto, w większych parafiach archidiecezji lubelskiej zwolnienie lub zmniejszenie kwoty podatku może nastąpić za zgodą biskupa diecezjalnego na pisemny, umotywowany wniosek proboszcza, zaopiniowany przez dziekana dekanatu. W przypadku parafii, w której proboszczem jest dziekan, wniosek opiniuje ekonom diecezjalny. Jeśli budowany kościół parafialny znajduje się w stanie surowym, proboszcz nie przedstawia prośby o zwolnienie²³.

Spśród wszystkich ustawodawców, którzy opodatkowali ofiary kolędowe na potrzeby diecezjalne, pięciu uszczegółowiło cele. W archidiecezji krakowskiej 3/4 kwoty subwencjonuje Fundusz Bratniej Pomocy Kapłańskiej, zaś 1/4 Fundusz Obrony Życia SOS²⁴. W archidiecezji wrocławskiej i diecezji legnickiej podatek przeznacza się po połowie na utrzymanie kurii diecezjalnej i seminarium duchownego²⁵, w diecezji łowickiej w całości na utrzymanie seminarium duchownego²⁶. W diecezji płockiej ofiary kolędowe zasilają Diecezjalny Fundusz Budowy Kościołów²⁷.

3.1.2. Opodatkowanie na potrzeby parafialne

Po odprowadzeniu określonego podatku na rzecz diecezji, dokonuje się podziału ofiar kolędowych pomiędzy parafię a prezbiterów. Przyjęte przez poszczególnych ustawodawców systemy finansowe w analizowanej materii w sposób znaczący różnią się między sobą. W diecezjach bielsko-żywieckiej, rzeszowskiej i sosnowieckiej do kasy parafialnej odprowadza się 20% ofiar, tym samym do dyspozycji prezbiterów pozostaje odpowiednio 70%, 70% i 60% ofiar²⁸. Ustawo-

²² ARCYBISKUP METROPOLITA LUBELSKI, *Dekret o zasadach przekazywania części ofiar kolędowych na cele archidiecezjalne*, art. 4-5; BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI, *Dekret w sprawie podziału zbiórki kolędowej*, art. 1.

²³ ARCYBISKUP METROPOLITA LUBELSKI, *Dekret o zasadach przekazywania części ofiar kolędowych na cele archidiecezjalne*, art. 4-5.

²⁴ ARCYBISKUP METROPOLITA KRAKOWSKI, *Dekret ustalający zasady utrzymania księży pracujących w duszpasterstwie parafialnym*, art. 23.

²⁵ *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych w Archidiecezji Wrocławskiej*, art. 2b; [BISKUP LEGNICKI], *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych*, art. 2b.

²⁶ BISKUP ŁOWICKI, *Instrukcja synodalna o podziale ofiar z posług religijnych*, art. 4.

²⁷ BISKUP PŁOCKI, *Instrukcja regulująca uposażenie proboszcza, wikariusza i rezydenta*, art. 5-6; TENŻE, *Regulamin Diecezjalnego Funduszu Remontowo-Budowlanego* (26.01.2015), „Miesięcznik Pasterski Płocki” 100 (2015), nr 2, art. 1-2.

²⁸ BISKUP BIELSKO-ŻYWIECKI, *Świadczenia finansowe w Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, art. 2.2; 9; 11; BISKUP RZESZOWSKI, *Instrukcja o współpracy i uposażeniu proboszcza i wikariusza*, art. 11;

dawcy elbląski i sandomierski obligują do przekazywania 40% ofiar na rzecz parafii oraz odpowiednio 40% i 50% duszpasterzom²⁹. W archidiecezji częstochowskiej i szczecińsko-kamieńskiej oraz w diecezji łomżyńskiej zebraną kwotę dzieli się po połowie pomiędzy parafię a prezbyterów³⁰. Wysokość 20% ofiar kolędowych należy do duszpasterzy w diecezji łowickiej i archidiecezji łódzkiej, po wcześniejszym odprowadzeniu odpowiednio 60% i 80% do kasy parafialnej³¹. W diecezji radomskiej danina na rzecz parafii stanowi 75% środków, 25% przekazuje się natomiast do wspólnoty kapłańskiej³².

Ustawodawcy wrocławski, legnicki i pelpliński zezwalają zatrzymać prezbyterom 2/3 ofiar kolędowych. Ze względu na to, iż w archidiecezji wrocławskiej i diecezji legnickiej reszta zebranej kwoty opodatkowana jest na cele kościelne w równym podziale pomiędzy parafię, kurię diecezjalną i seminarium duchowne, do kasy parafialnej należy odprowadzić 1/9 części; 1/3 zaś w diecezji pelplińskiej³³. W archidiecezji warmińskiej 2/3 środków subwencjonuje fundusz para-

I Synod Diecezji Sosnowieckiej, stat. 458; BISKUP SOSNOWIECKI, *Ustalenia dotyczące rozliczeń finansowych w parafii*, art. 3; TENŻE, *Rozporządzenie dotyczące świadczeń finansowych w Diecezji Sosnowieckiej*, s. 140-141.

²⁹ BISKUP ELBLĄSKI, *Dekret ekonomiczny*, s. 41; BISKUP SANDOMIERSKI, *Dekret o ujednoliceniu w diecezji zasad podziału wśród kapłanów dochodów parafialnych*, art. 6; TENŻE, *Dekret potwierdzający zobowiązania finansowe parafii i kapłanów w Diecezji Sandomierskiej*, s. 885; TENŻE, *Dekret nowelizujący sposób wpłacania niektórych zobowiązań finansowych parafii i kapłanów*, art. 2.

³⁰ ARCYBISKUP METROPOLITA CZĘSTOCHOWSKI, *Dekret w sprawie zapewnienia niezbędnych środków finansowych, służących wypełnianiu celów własnych Archidiecezji Częstochowskiej* (1.07.2012), „Wiadomości Archidiecezji Częstochowskiej” 86 (2012), nr 1, s. 126; ARCYBISKUP METROPOLITA SZCZECIŃSKO-KAMIEŃSKI, *Dekret częściowo nowelizujący Normy Finansowe*, art. II, 2; BISKUP ŁOMŻYŃSKI, *Zarządzenie dotyczące uposażenia i zobowiązań finansowych kapłanów Diecezji Łomżyńskiej* (19.03.2009), [w:] *Zarządzenia posynodalne Biskupa Łomżyńskiego: zarządzenia, dekrety, instrukcje, statuty, regulaminy*, Łomża: Łomżyńska Kuria Diecezjalna 2011, art. 4.

³¹ BISKUP ŁOWICKI, *Instrukcja synodalna o podziale ofiar z posług religijnych*, art. 4; III Synod Archidiecezji Łódzkiej (22.11.1998), Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 1999, art. 82.

³² *Ustawa synodalna Diecezji Radomskiej promulgowana przez Biskupa Radomskiego Edwarda Materskiego 5 kwietnia 1997 roku w Radomiu na I Synodzie Diecezji Radomskiej* (5.04.1997), Radom: Radomskie Wydawnictwo Diecezjalne AVE 1999, stat. 164 § 8; BISKUP RADOMSKI, *Dekret wprowadzający wspólnotę dochodów kapłańskich w Diecezji Radomskiej* (21.12.2000), „Kronika Diecezji Radomskiej” 10 (2001), nr 1, art. 2.

³³ *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych w Archidiecezji Wrocławskiej*, art. 2b; [BISKUP LEGNICKI], *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych*, art. 2b; BISKUP PELPLIŃSKI, *Dekret w sprawie wynagrodzenia kolędowego* (21.12.1997), „Miesięcznik Diecezji Pelplińskiej” 6 (1997), nr 12, s. 580; TENŻE, *Zarządzenie o wysokości poszczególnych zobowiązań finansowych (obowiązuje od 01 kwietnia 2006 r.)*, „Miesięcznik Diecezji Pelplińskiej” 15 (2006), nr 2, s. 80. W parafiach bez wikariusza do kasy parafialnej należy odprowadzić 50% ofiar (tamże).

fialny, 1/3 pozostaje dla prezbiterów³⁴. W archidiecezji warszawskiej ofiary kolędowe dzieli się według zasady: 3/4 na rzecz parafii, 1/4 dla duszpasterzy³⁵.

Część ustawodawców diecezjalnych podział ofiar kolędowych pomiędzy parafię a prezbiterów uzależnia od liczby parafian. W diecezji kaliskiej w parafiach do 2000 wiernych 30% sumy wpłaca się do kasy parafialnej, 70% należy do duszpasterzy; do 7000 wiernych stosunek parcelacji wynosi 40% do 60%; w parafiach powyżej 7000 wiernych ofiary dzieli się po połowie³⁶. W diecezji płockiej obowiązują następujące zasady: w parafiach do 2000 wiernych – 1/4 do kasy parafialnej, 3/4 dla proboszcza; do 3500 wiernych – 1/3 do kasy parafialnej, 2/3 dla prezbiterów; do 5000 wiernych – po połowie do kasy parafialnej i dla prezbiterów; do 10 000 wiernych – 2/3 do kasy parafialnej, 1/3 dla prezbiterów; w parafiach ponad 10 000 wiernych: 3/4 do kasy parafialnej, 1/4 dla prezbiterów³⁷. W archidiecezji poznańskiej, w parafiach do 1500 wiernych, w których pracuje tylko proboszcz, 2/3 ofiar należy do probitera, 1/3 do parafii; powyżej 1500 wiernych kwotę dzieli się po połowie. W parafiach z wikariuszem, zachowując indywidualne rozliczanie, proboszcz zatrzymuje 2/3 ofiar odprowadzając 1/3 do kasy parafialnej; wikariuszowi przysługuje 1/3 ofiar, 2/3 ma obowiązek wpłacić do kasy parafialnej³⁸. Ustawodawca toruński obliguje do podziału ofiar kolędowych według zasady: w parafiach do 1500 wiernych – 2/3 dla proboszcza, 1/3 do kasy parafialnej; powyżej 1500 wiernych – 2/3 do kasy parafialnej, 1/3 dla prezbiterów³⁹. W diecezji włocławskiej w parafiach do 2000 wiernych ofiary należy rozdzielić po połowie między prezbiterami a parafią; do 4000 wiernych: gdy pracuje jeden

³⁴ ARCYBISKUP METROPOLITA WARMIŃSKI, *Dekret o uposażeniu księży diecezjalnych pracujących w duszpasterstwie parafialnym* (18.12.2010), [w:] *Przypatrzmy się powołaniu naszemu! (1Kor 1, 26). I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej (2006-2012). Misja Kościoła Warmińskiego w dziele Nowej Ewangelizacji*, Olsztyn: Wydział Duszpasterski Kurii Archidiecezji Warmińskiej 2012, art. 6.

³⁵ ARCYBISKUP METROPOLITA WARSZAWSKI, *Utrzymanie kapłanów* (19.03.2003), [w:] *IV Synod Archidiecezji Warszawskiej*, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2003, art. 6.

³⁶ BISKUP KALISKI, *Dekret o zasadach wynagradzania kapłanów w Diecezji Kaliskiej* (1.11.1993), [w:] *Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej*, s. 274.

³⁷ BISKUP PŁOCKI, *Instrukcja o wizycie duszpasterskiej*, art. 20-21; TENŻE, *Instrukcja regulująca uposażenie proboszcza, wikariusza i rezydenta*, art. 5-6.

³⁸ *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, stat. 110 § 5, 893; ARCYBISKUP METROPOLITA POZNAŃSKI, *Dekret o uposażeniu proboszcza i wikariusza w Archidiecezji Poznańskiej* (5.04.2007), [w:] *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, art. 2-3; TENŻE, *Instrukcja dotycząca zarządzania kościelnymi dobrami doczesnymi* (5.04.2007), [w:] *Synod Archidiecezji Poznańskiej*, art. 45.

³⁹ BISKUP TORUŃSKI, *Instrukcja o współpracy i uposażeniu duszpasterzy parafialnych* (27.06.2011), [w:] *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej. Prawo partykularne Kościoła Toruńskiego*, Toruń: Toruńskie Wydawnictwo Diecezjalne 2011, art. 32 § 2; TENŻE, *Instrukcja o wizycie duszpasterskiej* (27.06.2011), [w:] *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej*, art. 8 § 1.

prezbiter – 60% kwoty przekazuje się do kasy parafialnej, 40% pozostaje dla proboszcza, w parafii z wikariuszem – ofiary dzieli się po połowie. Gdy jest ponad 4000 wiernych parcelacji dokonuje się według zasady: 60% do kasy parafialnej, 40% dla prezbiterów. W parafiach, w których buduje się kościół, plebanie, bądź prowadzi się inne ważne inwestycje, całość zebranych ofiar należy przeznaczyć na określony cel, uwzględniając jednak, że wikariuszom przysługuje kwota w wysokości trzymiesięcznych ofiar mszalnych, proboszczowi zaś suma podwojona⁴⁰.

W diecezji drohiczyńskiej prezbiterzy otrzymują premię w orientacyjnej wysokości średnich miesięcznych poborów naliczanych brutto w skali ostatniego roku kalendarzowego. Pozostałą kwotę należy przekazać na cele parafialne. W parafiach do 1000 wiernych połowę ofiar kolędowych rozlicza się według zasady *iura stolae*. W odniesieniu do parafii mających rzeczywiste trudności finansowe, biskup diecezjalny, po zasięgnięciu opinii rady ds. ekonomicznych, może wyrazić zgodę na przekazanie całości lub części zebranej kwoty na utrzymanie prezbiterów⁴¹. W parafiach diecezji kieleckiej, w których prowadzone są inwestycje gospodarcze lub gdzie w czasie wizyty duszpasterskiej jest zwyczaj składania ofiar na potrzeby Kościoła, wikariusze otrzymują kwotę w wysokości czterech najniższych pensji krajowych liczonych brutto⁴². W archidiecezji gnieźnieńskiej proboszczowie i wikariusze partycypują w ofiarach kolędowych⁴³. Ofiary składane przy okazji wizyty duszpasterskiej w diecezji siedleckiej należy przeznaczyć na cele parafialne, zgodnie z decyzją proboszcza, podjętą po konsultacji z parafialną radą ds. ekonomicznych i przekazaną wiernym w ogłoszeniach. Prezbiterzy mają jednak prawo do godziwego wynagrodzenia za swoją posługę. Jaka część zebranej kwoty zostanie przeznaczona dla duszpasterzy, określa proboszcz, biorąc pod uwagę zakres i koszt zaplanowanych inwestycji oraz czas poświęcony przez po-

⁴⁰ *Drugi Synod Diecezji Włocławskiej. Statuty* (4.04.1994), Włocławek: Kuria Diecezjalna 1994, stat. 500. Zob. także: BISKUP WŁOCŁAWSKI, *Zarządzenie w sprawie zbiórki z ofiar kolędowych na cele diecezjalne* (15.12.2009), „Kronika Diecezji Włocławskiej” 93 (2010), nr 1, s. 81-82; TENŻE, *Zarządzenie w sprawie zbiórki z kolędy* (6.12.2013), „Kronika Diecezji Włocławskiej” 97 (2014), nr 1, s. 37.

⁴¹ *I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze* (24.05.1997), Drohiczyn: Drohiczyńskie Wydawnictwo Diecezjalne 1997, stat. 237.

⁴² BISKUP KIELECKI, *Podstawy materialne instytucji diecezjalnych i uposażenie prezbiterów* (3.06.2002), [w:] *Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego (instrukcje, statuty, wzory pism)*, Kielce: Wydawnictwo Jedność 2002, s. 18.

⁴³ ARCYBISKUP METROPOLITA GNIEŹNIĘŃSKI, *Dekret Księdza Arcybiskupa Henryka Muszyńskiego o uposażeniu duszpasterzy parafialnych w Archidiecezji Gnieźnieńskiej* (15.05.2013), „Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej” 59 (2004), nr 2, art. 1-2.

szczególne prezbiterów na posługę kolędową⁴⁴. W diecezji warszawsko-praskiej prezbiterzy mają prawo zatrzymać dla siebie część ofiar zebranych podczas kolędy, pozostałą kwotę należy odprowadzić do kasy parafialnej⁴⁵. W diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, po odprowadzeniu określonego podatku do kurii diecezjalnej, pozostałą kwotę dzieli się równo na tyle części, ilu prezbiterów uczestniczyło w wizycie duszpasterskiej. Z każdej części przysługującej wikariuszom, a także rezydentom, jeśli mieszkają i żywią się na plebanii, należy oddać proboszczowi 45% środków na cele parafialne, w tym na własne utrzymanie. Ustawodawca zielonogórsko-gorzowski zezwala proboszczowi, ze względu na pełniony urząd, zatrzymać całą przysługującą mu kwotę po podziale⁴⁶.

W archidiecezji białostockiej i diecezji elckiej, po odprowadzeniu podatku na potrzeby diecezjalne, ofiary kolędowe w całości należą do prezbiterów⁴⁷.

3.2. PODZIAŁ OFIAR KOŁĘDOWYCH POMIĘDZY DUCHOWNYMI

Interesującą kwestię stanowi także sposób podziału ofiar kolędowych pomiędzy samymi prezbiterami⁴⁸. Dwunastu ustawodawców diecezjalnych preferuje następujący system: środki (z części przynależącej duszpasterzom) należy podzielić przez liczbę duszpasterzy pracujących w parafii plus jeden. W takim rozrachunku dwie części otrzymuje – jako dodatek funkcyjny – proboszcz, a po jednej każdy wikariusz⁴⁹. Natomiast ośmiu biskupów diecezjalnych obliuguje do równego podziału ofiar kolędowych⁵⁰.

⁴⁴ BISKUP SIEDLECKI, *Pro memoria*, s. 410; TENŻE, *Zasady współpracy i uposażenia duszpasterzy parafialnych*, art. V, 7; TENŻE, *Dekret o miesięcznych opłatach od parafii*, s. 391.

⁴⁵ Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej (8.12.2000), Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2000, stat. 67 § 5; BISKUP WARSZAWSKO-PRASKI, *Instrukcja o współpracy duszpasterzy parafii nowo powstałej z duszpasterzami parafii macierzystych* (8.12.2000), [w:] Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej, art. 17.

⁴⁶ BISKUP ZIELONOGÓRSKO-GORZOWSKI, *Zarządzenie wprowadzające nowe zasady podziału ofiar z wizyty duszpasterskiej*, s. 29; TENŻE, *Vademecum Ekonomiczne Księża Proboszczów i Wikariuszy*, art. I, 2.

⁴⁷ I Synod Archidiecezji Białostockiej, stat. 64d; BISKUP ELCKI, *Dekret ekonomiczny Diecezji Elckiej*, s. 41.

⁴⁸ Na ten temat również: S. DUBIEL, *Wynagradzanie pracowników duchownych według obowiązujących synodów polskich*, „Memoranda. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej” 80 (2006), nr 3, s. 826-860; TENŻE, *Uprawnienia majątkowe Kościoła katolickiego w Polsce w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku, Konkordatu z 1993 roku i ustaw synodalnych*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2007, s. 217-222.

⁴⁹ ARCYBISKUP METROPOLITA CZĘSTOCHOWSKI, *Dekret w sprawie zapewnienia niezbędnych środków finansowych*, s. 126; BISKUP ELCKI, *Dekret ekonomiczny Diecezji Elckiej*, s. 41; BISKUP KALISKI, *Dekret o zasadach wynagradzania kapłanów*, s. 274; BISKUP ŁOWICKI, *Instrukcja synodalna o podziale ofiar z posług religijnych*, art. 4; BISKUP PŁOCKI, *Instrukcja regulująca uposażenie*

Obowiązują także inne zasady podziału ofiar kolędowych. W diecezji łomżyńskiej, w parafiach powyżej 1000 wiernych, 2/3 środków przysługuje proboszczowi, 1/3 wikariuszom. W parafiach do 1000 wiernych całość ofiar należy do proboszcza⁵¹. W diecezji pelplińskiej sumę dzieli się po połowie pomiędzy proboszczem a wikariuszami (którzy z kolei dokonują równego podziału między sobą przynależącej im części)⁵². W diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, w której obowiązuje indywidualne rozliczanie się z ofiar kolędowych, wikariusz zobligowany jest do oddania proboszczowi połowy zebranych środków⁵³.

WNIOSKI

Przeprowadzona w niniejszym artykule analiza pozwala wyprowadzić następujące wnioski:

1. Wizyta duszpasterska, zwana kolędą, stanowi dobrą okazję do pogłębiania więzi między proboszczem i wikariuszami a parafianami, oraz do rozeznawania potrzeb wiernych, tak duchowych, jak i materialnych.

2. Ustawodawca kodeksowy w kan. 281 § 1 proklamuje przysługujące duchownym prawo do odpowiedniego wynagrodzenia.

3. Przy okazji wizyty duszpasterskiej wierni składają dobrowolne ofiary na potrzeby diecezji, parafii i duszpasterzy.

proboszcza, wikariusza i rezydenta, art. 5-6; BISKUP SANDOMIERSKI, *Dekret o ujednoliceniu w diecezji zasad podziału wśród kapłanów dochodów parafialnych*, art. 6; BISKUP SOSNOWIECKI, *Ustalenia dotyczące rozliczeń finansowych w parafii*, art. 3; ARCYBISKUP METROPOLITA SZCZECIŃSKO-KAMIENSKI, *Dekret częściowo nowelizujący Normy Finansowe*, art. II, 2; ARCYBISKUP METROPOLITA WARMIŃSKI, *Dekret o uposażeniu księży diecezjalnych pracujących w duszpasterstwie parafialnym*, art. 6; ARCYBISKUP METROPOLITA WARSZAWSKI, *Utrzymanie kapłanów*, art. 6; *Drugi Synod Diecezji Włocławskiej*, stat. 500; BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI, *Dekret w sprawie podziału zbiórki kolędowej*, art. 1-4.

⁵⁰ *I Synod Archidiecezji Białostockiej*, stat. 64d; BISKUP BIELSKO-ŻYWIECKI, *Świadczenia finansowe w Diecezji Bielsko-Żywieckiej*, art. 2.2; 9; 11; BISKUP ELBLĄSKI, *Dekret ekonomiczny*, s. 41; BISKUP GLIWICKI, *Rozporządzenia dotyczące zobowiązań finansowych od 1 stycznia 2002 roku* (11.10.2001), „Wiadomości Diecezji Gliwickiej. Pismo Urzędowe” 11 (2002), nr 1, s. 66; [BISKUP LEGNICKI], *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych*, art. 2b; BISKUP RZESZOWSKI, *Instrukcja o współpracy i uposażeniu proboszcza i wikariusza*, art. 11; BISKUP TORUŃSKI, *Instrukcja o współpracy i uposażeniu duszpasterzy parafialnych*, art. 32 § 2; *Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych w Archidiecezji Wrocławskiej*, art. 2b.

⁵¹ BISKUP ŁOMŻYŃSKI, *Zarządzenie dotyczące uposażenia i zobowiązań finansowych kapłanów*, art. 4.

⁵² BISKUP PELPLIŃSKI, *Dekret w sprawie wynagrodzenia kolędowego*, s. 580; TENŻE, *Zarządzenie o wysokości poszczególnych zobowiązań finansowych*, s. 80.

⁵³ *Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, art. 22.

4. Nie wszyscy polscy ustawodawcy partykularni wydali stosowne dyspozycje odnośnie do podziału i wykorzystania ofiar kolędowych. Należy apelować o unormowanie tak ważnej i delikatnej materii, ponieważ brak norm i reguł w tym zakresie może rodzić wiele nieporozumień, zarówno wśród wiernych, jak i samych kapłanów.

5. Chociaż cechą wspólną systemów finansowych funkcjonujących w Kościołach partykularnych w Polsce jest opodatkowanie ofiar kolędowych na potrzeby diecezjalne i parafialne, szczegółowe rozwiązania w sposób znaczący różnią się między sobą. Wypracowanie jednolitych dyspozycji uznać należy za działanie pożądane. Mając jednak na uwadze duże zróżnicowanie społeczne, gospodarcze i ekonomiczne poszczególnych diecezji w Polsce oraz ofiarność wiernych i ich zaangażowanie w życie Kościoła, co potwierdzają badania statystyczne wskaźnika *dominantes i communicantes*, postulat ten wydaje się aktualnie niemożliwy do zrealizowania.

6. Po odprowadzeniu określonego podatku na potrzeby diecezjalne i parafialne, ofiary kolędowe przekazywane są duchownym. Nie ma jednolitego modelu podziału tych środków pomiędzy kapłanami. Niezależnie od obowiązującego w diecezji systemu, ofiary składane przy okazji wizyty duszpasterskiej bez wątpienia są dużą pomocą materialną dla prezbiterów, przez co stanowią realizację prawa duchownych do godziwego utrzymania.

7. Duszpasterz ma obowiązek sumiennie się rozliczyć z ofiar kolędowych, pamiętając o tym, aby zostały wykorzystane zgodnie z intencją ofiarodawców. Ofiary nie mogą być jedynym motywem wizyty duszpasterskiej.

BIBLIOGRAFIA

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych, wydanie piąte Biblii Tysiąclecia na nowo opracowane i poprawione, Poznań: Pallottinum 2003.

ŹRÓDŁA PRAWA POWSZECHNEGO

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: Kodeks Prawa Kanonicznego, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum 1984.

CONGREGAZIONE PER I VESCOVI, Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi Apostolorum successores (22.02.2004), Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2004; tekst polski w: Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2006, s. 517-711.

- Ordo Baptismi parvulorum. Praenotanda, [w:] *Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Ordo Baptismi parvulorum, Editio Typica Altera*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 1986, s. 15-22; tekst polski w: *Chrzest dzieci. Wprowadzenie Teologiczno-Pastoralne*, [w:] *Obrzędy chrztu dzieci dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, wyd. 3 zmienione, Katowice: Księgarnia św. Jacka 2016, s. 21-31.
- PAULUS PP. VI, *Adhortatio apostolica Evangelii nuntiandi de evangelizatione in mundo huius temporis* (8.12.1975), AAS 68 (1976), s. 5-76; tekst polski w: PAWEŁ VI, *Adhortacja apostolska Evangelii nuntiandi papieża Pawła VI o ewangelizacji w świecie współczesnym*, Wrocław: TUM Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej 2001.
- PAULUS PP. VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae Ecclesiae Sanctae. Normae de quaedam exsequenda SS. Concilii Vaticani II decreta statuuntur* (6.08.1966), AAS 58 (1966), s. 757-787; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin: Wydawnictwo KUL 2006, s. 138-155.
- PAULUS PP. VI, *Litterae encyclicae quibus viis Catholicam Ecclesiam in praesenti munus suum exsequi oporteat Ecclesiam suam* (6.08.1964), AAS 56 (1964), s. 609-659; tekst polski w: PAWEŁ VI, *Encyklika o drogach, którymi Kościół Katolicki powinien kroczyć w dobie obecnej przy pełnieniu swojej misji Ecclesiam suam*, Paris: Editions du Dialogue 1967.
- SACROSANCTUM CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de pastoralis episcoporum munere in Ecclesia Christus Dominus* (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 673-696; tekst polski w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań: Pallottinum 2002, s. 236-258.
- SACROSANCTUM CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de presbyterorum ministerio et vita Presbyterorum ordinis* (7.12.1965), AAS 58 (1966), s. 991-1024; tekst polski w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań: Pallottinum 2002, s. 478-507.

ŹRÓDŁA PRAWA PARTYKULARNEGO

- ARCYBISKUP METROPOLITA CZĘSTOCHOWSKI, *Dekret w sprawie zapewnienia niezbędnych środków finansowych, służących wypełnianiu celów własnych Archidiecezji Częstochowskiej* (1.07.2012), „Wiadomości Archidiecezji Częstochowskiej” 86 (2012), nr 1, s. 124-127.
- ARCYBISKUP METROPOLITA GNIEŹNIEŃSKI, *Dekret Księdza Arcybiskupa Henryka Muszyńskiego o uposażeniu duszpasterzy parafialnych w Archidiecezji Gnieźnieńskiej* (15.05.2013), „Wiadomości Archidiecezji Gnieźnieńskiej” 59 (2004), nr 2, s. 204-206.
- ARCYBISKUP METROPOLITA KRAKOWSKI, *Dekret ustalający zasady utrzymania księży pracujących w duszpasterstwie parafialnym* (30.12.2008), „Notificationes” 147 (2009), nr 1-3, s. 51-55.
- ARCYBISKUP METROPOLITA LUBELSKI, *Dekret o zasadach przekazywania części ofiar kołędowych na cele archidiecezjalne* (2.12.1999), „Memoranda. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej” 73 (1999), nr 4, s. 825-826.
- ARCYBISKUP METROPOLITA POZNAŃSKI, *Dekret o uposażeniu proboszcza i wikariusza w Archidiecezji Poznańskiej* (5.04.2007), [w:] *Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego* (23.11.2008), t. II: *Statuty*, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008, s. 277-280.

- ARCYBISKUP METROPOLITA POZNAŃSKI, Instrukcja dotycząca zarządzania kościelnymi dobrami doczesnymi (5.04.2007), [w:] Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego (23.11.2008), t. II: Statuty, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008, s. 555-563.
- ARCYBISKUP METROPOLITA SZCZECIŃSKO-KAMIEŃSKI, Dekret częściowo nowelizujący Normy Finansowe Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej (24.01.2013), „Prezbiterium. Pismo Urzędowe Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej” 1 (2013), s. 31-39.
- ARCYBISKUP METROPOLITA WARMIŃSKI, Dekret o uposażeniu księży diecezjalnych pracujących w duszpasterstwie parafialnym (18.12.2010), [w:] Przypatrzmy się powołaniu naszemu! (1Kor 1, 26). I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej (2006-2012). Misja Kościoła Warmińskiego w dziele Nowej Ewangelizacji, Olsztyn: Wydział Duszpasterski Kurii Archidiecezji Warmińskiej 2012, s. 205-206.
- ARCYBISKUP METROPOLITA WARSZAWSKI, Utrzymanie kapłanów (19.03.2003), [w:] IV Synod Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa: Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej 2003, s. 115-116.
- BISKUP BIELSKO-ŻYWIECKI, Świadczenia finansowe w Diecezji Bielsko-Żywieckiej na rok 2017 (21.12.2016), „Kwartalnik Diecezjalny. Diecezja Bielsko-Żywiecka” 4 (2016), s. 378-388.
- BISKUP DROHICZYŃSKI, Dekret nowelizujący podatki na rzecz Diecezji Drohiczyńskiej od kościelnych osób prawnych i osób fizycznych (1.02.2015), „Wiadomości Diecezjalne. Pismo Urzędowe Kurii Diecezjalnej w Drohiczyźnie” 29 (2016), nr 1, s. 108-111.
- BISKUP ELBŁĄSKI, Dekret ekonomiczny (obowiązujący od 1. marca 2012 roku) (18.01.2012), „Elbłaskie Wiadomości Diecezjalne” 51 (2012), s. 38-45.
- BISKUP EŁCKI, Dekret ekonomiczny Diecezji Ełckiej (29.01.2002), „Kronika Urzędowa Diecezji Ełckiej” (2002), nr 1-2, s. 38-43.
- BISKUP GLIWICKI, Rozporządzenia dotyczące zobowiązań finansowych od 1 stycznia 2002 roku (11.10.2001), „Wiadomości Diecezji Gliwickiej. Pismo Urzędowe” 11 (2002), nr 1, s. 64-70.
- BISKUP KALISKI, Dekret o zasadach wynagradzania kapłanów w Diecezji Kaliskiej (1.11.1993), [w:] Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007-2009). Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego, Kalisz: Kuria Diecezjalna 2009, s. 273-274.
- BISKUP KIELECKI, Podstawy materialne instytucji diecezjalnych i uposażenie prezbiterów (3.06.2002), [w:] Zarządzenia posynodalne Biskupa Kieleckiego (instrukcje, statuty, wzory pism), Kielce: Wydawnictwo Jedność 2002, s. 15-18.
- [BISKUP LEGNICKI], Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych w Archidiecezji Wrocławskiej, „Legnickie Wiadomości Diecezjalne” 7 (1998), nr 2, s. 49-52.
- BISKUP ŁOMŻYŃSKI, Zarządzenie dotyczące uposażenia i zobowiązań finansowych kapłanów Diecezji Łomżyńskiej (19.03.2009), [w:] Zarządzenia posynodalne Biskupa Łomżyńskiego: zarządzenia, dekrety, instrukcje, statuty, regulaminy, Łomża: Łomżyńska Kuria Diecezjalna 2011, s. 33-37.
- BISKUP ŁOWICKI, Instrukcja synodalna o podziale ofiar z posług religijnych, z tytułu nauczania religii w szkołach i o świadczeniach parafialnych (25.03.1999), [w:] I Synod Diecezji Łowickiej 1995-1999, Łowicz: Apostolicum 1999, s. 130-131.
- BISKUP PELPLIŃSKI, Dekret w sprawie wynagrodzenia kolędowego (21.12.1997), „Miesięcznik Diecezji Pelplińskiej” 6 (1997), nr 12, s. 580.
- BISKUP PELPLIŃSKI, Zarządzenie o wysokości poszczególnych zobowiązań finansowych (obowiązuje od 01 kwietnia 2006 r.), „Miesięcznik Diecezji Pelplińskiej” 15 (2006), nr 2, s. 78-81.

- BISKUP PŁOCKI, Instrukcja o wizycie duszpasterskiej (5.12.2015), [w:] *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2015, s. 567-569.
- BISKUP PŁOCKI, Instrukcja regulująca uposażenie proboszcza, wikariusza i rezydenta oraz świadczenia osobiste i parafialne (5.12.2015), [w:] *Gdzie jest Bóg, tam jest przyszłość. XLIII Synod Diecezji Płockiej. Prawo partykularne i program odnowy pastoralnej Kościoła Płockiego*, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2015, s. 589-593.
- BISKUP RADOMSKI, Dekret wprowadzający wspólnotę dochodów kapłańskich w Diecezji Radomskiej (21.12.2000), „Kronika Diecezji Radomskiej” 10 (2001), nr 1, s. 13-15.
- BISKUP RZESZOWSKI, Instrukcja o współpracy i uposażeniu proboszcza i wikariusza (20.11.2004), [w:] *Pierwszy Synod Diecezji Rzeszowskiej 2001-2004*, Rzeszów: Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie 2004, s. 263-265.
- BISKUP SANDOMIERSKI, Dekret nowelizujący sposób wpłacania niektórych zobowiązań finansowych parafii i kapłanów w Diecezji Sandomierskiej (29.12.2008), „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 102 (2009), nr 1-2, s. 22.
- BISKUP SANDOMIERSKI, Dekret o ujednoliceniu w diecezji zasad podziału wśród kapłanów dochodów parafialnych (9.06.1994), „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 87 (1994), nr 5-6, s. 218-219.
- BISKUP SANDOMIERSKI, Dekret potwierdzający zobowiązania finansowe parafii i kapłanów w Diecezji Sandomierskiej (19.11.2005), „Kronika Diecezji Sandomierskiej” 98 (2005), nr 11-12, s. 883-885.
- BISKUP SIEDLECKI, Dekret o miesięcznych opłatach od parafii (29.09.2016), „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie. Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej” 85 (2016), nr 9-10, s. 391.
- BISKUP SIEDLECKI, Pro memoria (23.01.2008), „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie. Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej” 77 (2008), nr 1, s. 28.
- BISKUP SIEDLECKI, Zasady współpracy i uposażenia duszpasterzy parafialnych w Diecezji Siedleckiej (15.11.2006), „Wiadomości Diecezjalne Siedleckie. Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej” 75 (2006), nr 12, s. 424-434.
- BISKUP SOSNOWIECKI, Rozporządzenie dotyczące świadczeń finansowych w Diecezji Sosnowieckiej w 2010 roku (19.02.2010), „Sosnowieckie Wiadomości Diecezjalne” 19 (2010), nr 1-12, s. 140-141.
- BISKUP SOSNOWIECKI, Ustalenia dotyczące rozliczeń finansowych w parafii (11.12.2004), [w:] *I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo Partykularne Kościoła Sosnowieckiego*, Sosnowiec: Wydawnictwo «scriptum» 2005, s. 275.
- BISKUP TORUŃSKI, Instrukcja o wizycie duszpasterskiej (27.06.2011), [w:] *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej. Prawo partykularne Kościoła Toruńskiego*, Toruń: Toruńskie Wydawnictwo Diecezjalne 2011, s. 314-318.
- BISKUP TORUŃSKI, Instrukcja o współpracy i uposażeniu duszpasterzy parafialnych (27.06.2011), [w:] *Uchwały Pierwszego Synodu Diecezji Toruńskiej. Prawo partykularne Kościoła Toruńskiego*, Toruń: Toruńskie Wydawnictwo Diecezjalne 2011, s. 273-284.
- BISKUP WARSZAWSKO-PRASKI, Instrukcja o współpracy duszpasterzy parafii nowo powstałej z duszpasterzami parafii macierzystych (8.12.2000), [w:] *Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej*, Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2000, s. 201-204.
- BISKUP WŁOCŁAWSKI, Zarządzenie w sprawie zbiórki z kolędy (6.12.2013), „Kronika Diecezji Włocławskiej” 97 (2014), nr 1, s. 37.

- BISKUP WŁOCŁAWSKI, Zarządzenie w sprawie zbiórki z ofiar kolędowych na cele diecezjalne (15.12.2009), „Kronika Diecezji Włocławskiej” 93 (2010), nr 1, s. 81-82.
- BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI, Dekret w sprawie podziału zbiórki kolędowej (24.11.1992), [w:] Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996-2001, Zamość: Kuria Diecezjalna 2001, s. 175.
- BISKUP ZAMOJSKO-LUBACZOWSKI, Dekret w sprawie uposażenia księży (30.09.1993), [w:] Pierwszy Synod Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej 1996-2001, Zamość: Kuria Diecezjalna 2001, s. 173-174.
- BISKUP ZIELONOGÓRSKO-GORZOWSKI, Vademecum Ekonomiczne Księży Proboszczów i Wikariuszy w Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej (24.06.2005), „Ecclesiastica. Pismo Urzędowe Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej” 15 (2005), nr 7-9, s. 23-27.
- BISKUP ZIELONOGÓRSKO-GORZOWSKI, Zarządzenie wprowadzające nowe zasady podziału ofiar z wizyty duszpasterskiej (29.12.2004), „Ecclesiastica. Pismo Urzędowe Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej” 15 (2005), nr 1-3, s. 29-30.
- Drugi Synod Diecezji Włocławskiej. Statuty (4.04.1994), Włocławek: Kuria Diecezjalna 1994.
- I Synod Archidiecezji Białostockiej (25.03.2000), Białystok: Kuria Metropolitalna Białostocka 2000.
- I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze (24.05.1997), Drohiczyn: Drohiczyńskie Wydawnictwo Diecezjalne 1997.
- I Synod Diecezji Legnickiej (2007-2012). Przypatrzmy się powołaniu naszemu, t. I: Program odnowy religijno-moralnej, Legnica: Biblioteka im. Jana Pawła II 2012.
- I Synod Diecezji Sosnowieckiej. Prawo Partykularne Kościoła Sosnowieckiego (11.12.2004), Sosnowiec: Wydawnictwo «scriptum» 2005.
- III Synod Archidiecezji Łódzkiej (22.11.1998), Łódź: Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie 1999.
- Pierwszy Synod Diecezji Kaliskiej (2007-2009). Prawo diecezjalne Kościoła Kaliskiego (25.03.2009), Kalisz: Kuria Diecezjalna 2009.
- Pierwszy Synod Diecezji Warszawsko-Praskiej (8.12.2000), Warszawa: Kuria Biskupia Diecezji Warszawsko-Praskiej 2000.
- Synod Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008. Zwołany i przeprowadzony przez Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego (23.11.2008), t. II: Statuty, Poznań: Wydawnictwo Świętego Wojciecha 2008.
- Ustawa synodalna Diecezji Radomskiej promulgowana przez Biskupa Radomskiego Edwarda Materskiego 5 kwietnia 1997 roku w Radomiu na I Synodzie Diecezji Radomskiej (5.04.1997), Radom: Radomskie Wydawnictwo Diecezjalne AVE 1999.
- Zasady współżycia proboszcza i wikariusza w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej /„ordynacja”/ (9.12.1989), [w:] I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, Koszalin: brak inf. o wyd. 1986-1990, s. 175-177.
- Zasady wynagradzania osób oraz finansowania urzędów i instytucji kościelnych w Archidiecezji Wrocławskiej, [w:] Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985-1991, Wrocław: Kuria Metropolitalna Wrocławska 1995, s. 411-416.

LITERATURA

- BOBROWSKI Florian: Lexicon latino-polonicum. Słownik łacińsko-polski. Tom II. L-Z, wyd. 3, Wilno: Nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego 1910.

- DUBIEL Stanisław: Uprawnienia majątkowe Kościoła katolickiego w Polsce w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku, Konkordatu z 1993 roku i ustaw synodalnych, Lublin: Wydawnictwo KUL 2007.
- DUBIEL Stanisław: Wynagradzanie pracowników duchownych według obowiązujących synodów polskich, *Memoranda. Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej* 80 (2006), nr 3, s. 826-860.
- FRYZEŁ Kazimierz: Wizyta duszpasterska – czy wykorzystana szansa?, *Homo Dei* 74 (2004), nr 4, s. 20-28.
- KAMIŃSKI Ryszard: Kolęda, [w:] *Leksykon Teologii Pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2006, s. 384-388.
- LEWANDOWSKI Paweł: Pojęcie godziwego utrzymania duchownych według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku, *Roczniki Nauk Prawnych* 27 (2017), nr 2, s. 151-169, DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rnp.2017.27.2-8>.
- LEWANDOWSKI Paweł: Troska biskupa diecezjalnego o godziwe utrzymanie duchownych, *Kościół i Prawo* 5 (18) 2016, nr 1, s. 53-76, DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/kip.2016.5.1-4>.
- LIPIEC Dariusz: Odwiedziny duszpasterskie rodzin, [w:] *Duszpasterstwo rodzin. Refleksja naukowa i działalność pastoralna*, red. R. Kamiński, G. Pyżlak, J. Goleń, Lublin: Wydawnictwo i Drukarnia Diecezji Rzeszowskiej „Bonus Liber” 2013, s. 418-432.
- POTOCKI Andrzej: Odwiedziny kolędowe jako forma duszpasterstwa małżeństw niesakramentalnych i rozbitych, *Homo Dei* 59 (1990), nr 3-4, s. 252-262.
- POTOCKI Andrzej: Wizyta duszpasterska – kolęda: Instytucjonalizacja kontroli w grupie parafialnej, *Normy, Dewiacje i Kontrola Społeczna* 17-18 (2017), s. 24-47.
- ROGÓŻ Aleksander: Kolęda parafialna, *Homo Dei* 33 (1964), nr 4, s. 231-233.
- Skreczko Adam: Odwiedziny duszpasterskie rodzin jako okazja do kształtowania kultury pedagogicznej rodziców, *Studia Teologiczne. Białystok, Drohiczyn, Łomża* 27 (2009), s. 137-148.
- Słownik łacińsko-polski. Tom II. I-Z, red. J. Korpanty, Warszawa: Wydawnictwo Szkolne PWN 2003.
- Słownik łacińsko-polski. Tom IV. P-R, red. M. Plezia, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN 2007.
- SONDEL Janusz: Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków, Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas” 2005.
- ŚMIGIEL Wiesław: Wizyta duszpasterska, zwana kolędą, jako szansa na ewangelizację osób dystansujących się od Kościoła, *Teologia Praktyczna* 14 (2013), s. 113-121.
- WOJNAR Stanisław: Wizyta pasterska zwana „kolędą”, *Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne* 17 (1989), nr 10, s. 288-293.
- ŻYŻNIEWSKI Zbigniew: Kolęda, wizyta duszpasterska. 3. Praktyka współczesna, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. IX, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2002, kol. 349-350.

REALIZACJA PRAWA DUCHOWNYCH DO GODZIWEGO UTRZYMANIA
PRZY OKAZJI WIZYTY DUSZPASTERSKIEJ
WEDŁUG POLSKIEGO USTAWODAWSTWA PARTYKULARNEGO

Streszczenie

Przy okazji wizyty duszpasterskiej wierni składają dobrowolne ofiary. Część zgromadzonych środków odprowadza się na potrzeby diecezjalne i parafialne, pozostałą kwotę przekazuje się do dy-

spożycji duchownych. Chociaż szczegółowe rozwiązania różnią się w poszczególnych diecezjach, ofiary składane przy okazji wizyty duszpasterskiej są dużą pomocą materialną dla presbiterów, przez co stanowią realizację prawa duchownych do godziwego utrzymania.

Słowa kluczowe: duchowieństwo; wynagrodzenie; dobra doczesne Kościoła; podatek na rzecz diecezji; podatek na rzecz parafii

IMPLEMENTATION OF THE CLERGY'S RIGHT TO DECENT SUPPORT
ON THE OCCASION OF A PASTORAL VISIT ACCORDING TO POLISH PARTICULAR
LEGISLATION

S u m m a r y

During the pastoral visit, the faithful make voluntary offerings. Part of the collected funds is paid for diocesan and parish needs, the remaining amount is transferred to the clergy. Although specific solutions vary from one diocese to another, offerings made on a pastoral visit are substantial material support for presbyters, and thus constitute the implementation of the clergy's right to decent support.

Key words: clergy; remuneration; temporal goods of the Church; diocesan tax; parish tax